

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№2

2026
fevral

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 380 sahifa.
2026-yil, fevral

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR BANKLARIDA RISK-MENEJMENTNING TASHKILIY MODELLARI.....	26
Madaminov Bekzod Allayarovich	
“HUDUDGAZTA’MINOT” AJ DA AMALGA OSHIRILGAN LOYIHALAR SAMARASI	32
Shukurillaev Jahongir Botir o’g’li	
HARBIY XIZMATCHI AYOLLARNING MAXSUS KIYIM SIFATIGA QO’YILADIGAN DASTLABKI TALABLARNI SHAKLLANTIRISH	37
Abduraxmanova N.D., Mirtolipova N.X., Nasirullayeva G.S.	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ НЕСПЕЦИФИЧЕСКОГО ЯЗВЕННОГО КОЛИТА У ДЕТЕЙ	42
Закирова Бахора Исламовна, Каримов Достон Рустам угли	
ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ФИСКАЛЬНЫХ И КРЕДИТНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА РЫНКИ ВЫСОКОЛИКВИДНОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕСТЕСТВЕННЫХ МОНОПОЛИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	48
Бекзод Умматов	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА.....	55
Вахидов Азизжон Саиджонович	
SUG’URTA FAOLIYATIDAGI MOLIVAVIY RISKLAR: BAHOLASH VA MINIMALLASHTIRISH STRATEGIYALARI	58
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
“ANDIJONDONMAHSULOT” AJ MISOLIDA XARAJATLARNING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI: AMALIY TAHLIL VA TAKOMILLASHTIRISH TAVSIYALARI	62
Xayitboyeva Laylo Oybekovna	
XORIJIY MAMLAKATLARNING NORASMIY IQTISODIYOT DARAJASINI PASAYTIRISHDAGI TAJIRIBASI	66
Alimardonov G’ayratjon Nuraliyevich	
XO’JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA BARQARORLIK HISOBOTLARI AUDITINI SHAKLLANTIRISH	72
Xolikov Ravshan Anvar o’g’li	
PUL - KREDIT SIYOSATINING TRANSMISSION MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH	76
Obidova Zilola Ikromjon qizi	
HOMILADORLIK DAVRIDA AYOLLARDA UCHRAYDIGAN GESTOZLI KATARAL GINGIVITNI KOMPLEKS DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH	81
Nomurodova Farangiz Lazizovna	
AGRAR KORXONALARDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH YO’NALISHLARI	87
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	
YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA KICHIK BIZNES IQTISODIYOTINI TA’MINLASHDA INFRATUZILMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	92
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINING MAZMUNI VA TAMOIYILLARI	96
Mavrulov Ravshan Nematjonovich	

УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫМИ КОММУНИКАЦИЯМИ В ПРОЕКТАХ	101
Носирова Гулираъно Абдулазиз кизи	
DAVLAT BUDJETI JARAYONIDA MONITORING VA MOLIVAVIY NAZORATNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	107
Yax'yayeva Dilfuza Bagdatovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
RAQAMLI MOLIVA TEXNOLOGIYALARI EVOLYUTSIYASINING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI VA YUZAGA KELISHI MUMKIN BO'LGAN XATARLAR TAHLILI	117
Ko'chimov Jahongir Shuxrat o'g'li	
GAZ VA GAZ KONDENSATINI YIG'ISH VA TAYYORLASH TIZIMLARI UCHUN ZAMONAVIY LOYIHALASH USULLARI TAHLILI	123
Abdirazakov Akmal Ibragimovich Namozov Og'abek Maxmud o'g'li	
AGILE PROJECT MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA: STRATEGIES, FRAMEWORKS, AND BEST PRACTICES FOR SUCCESS	128
Utkirova Maftuna Murodjon qizi	
O'ZBEKISTON EKSPORTYOR KORXONALARINING YANGI BOZORLARGA CHIQISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA MUAMMOLARI	134
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	139
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
OPTIMIZATION OF ROADSIDE AUTO CAMPING SITES (REST AREAS) ON HIGHWAYS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INFRASTRUCTURE GAPS AND CORRIDOR-BASED EVIDENCE FROM UZBEKISTAN	150
Akramov Akbarjon Akmal ugli	
QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION MARKETING YONDASHUVLARINING AHAMIYATI	156
Aminov Abbas Mo'minboy o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AHOLI ISH BILAN BANDLIGI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR	160
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
MINTAQADA XUSUSIY TIBBIYOT MUASSASALARIDA MARKETING STRATEGIYASI	165
Yakubov Temur G'anibekovich	
AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI IFODALOVCHI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI	169
Siroj Zarina Rustambekovna	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING YAIM VA BANDLIKKA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL	176
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Ziyodullayev Qahramon	
ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ: ПОЛЬЗА ДЛЯ ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИИ	185
Хамдамова Гавхар Абсаматовна	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISHNING MOLIVAVIY VOSITALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	191
Mamatov Baxodir Quldoshovich	

KO'P QIRRALI VALLARNING SHAKLLANTIRISH METODLARI VA USULLARINI TAHLIL QILISH	197
<i>Xasanov Bobirmirzo Maxmudali o'g'li, Valixonov Dostonbek Azim o'g'li, Alibekov Rasulbek Qanotbek o'g'li</i>	
MINTAQA SANOATINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH	205
<i>Abdinazarov Xusan Shaymanovich</i>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	209
<i>Nomozova Qumri Isoyevna</i>	
XALQARO STANDARTLAR TALABLARI ASOSIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	216
<i>Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li</i>	
QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISHNI TARTIBGA SOLISH TIZIMI	221
<i>Achilova Firuza Kurbanovna</i>	
BANK MENEJMENTIDA INKLYUZIV MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI, TAMOIYILLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI	225
<i>Rajabov Oybek Panjievich</i>	
MINTAQADA OLIY TA'LIM TIZIMINING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH	229
<i>Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li</i>	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	235
<i>Normurodova Zebo Eshmaxmatovna</i>	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INVESTITSiya FAOLIYATINI BOSHQARISH	240
<i>Xatamov Nurbek Ochirdiyevich, Sharifi Abdul Fatah</i>	
MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNING AMALDAGI MUAMMOLARI VA ULARNI YECHIMI YUZASIDAN TAKLIFLAR	245
<i>Pardayev Jamshid Muzaffarovich</i>	
TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIK RISKLARINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	251
<i>Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	257
<i>Karimov Shohruh Boydulla o'g'li</i>	
"O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AKSIYADORLIK JAMIYATINING HISOBOTLARINI XALQARO STANDARTLARGA TRANSFORMATSIYA QILISH	262
<i>Astanov Zafar Murodillayevich</i>	
QARAMA-QARSHI AYLANUVCHI IKKI ROTORLI SHAMOL TURBINASINING MATEMATIK MODEL	266
<i>Pirmatov Nurali Berdiyevich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Saodullayev Abror Saypullayevich, Qurbonov Najmiddin Abduxamidovich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTIONAL VA INVESTITSION MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	272
<i>Norboyev Sarvar Azodovich</i>	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY AHAMIYATI	277
<i>Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li</i>	
ANALYSIS OF UZBEKISTAN'S MAIN ECONOMIC INDICATORS AND GDP GROWTH	283
<i>B. Beknazarov</i>	

SOTISH JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA MARKETING TADQIQOTLARINING INTEGRATSIYASI	288
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna	
ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В АУДИТЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ И УЗБЕКСКИЙ КОНТЕКСТ	294
Мегноров Алмардон Абдирахмонович	
RISK MANAGEMENT STRATEGIES IN UNCERTAIN ECONOMIC ENVIRONMENTS: A GLOBAL COMPARATIVE STUDY	302
Nigmatova Malika	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	307
Hamrayev Maqsudjon Saidaxmadovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH MASALALARI	311
Mamajonova Gulbaxor Toxirjon qizi	
АВТОМАТИЗАЦИЯ АУДИТОРСКИХ ПРОЦЕДУР НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ: ВЛИЯНИЕ НА КАЧЕСТВО АУДИТОРСКИХ ЗАКЛЮЧЕНИЙ	316
Киличева Ф.Б.	
MAISHIY TEXNIKA EKSPORTIDA YASHIL IQTISODIY SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	320
Kushmanova Mahbuba	
GAZ TA'MINOTIDA YO'QOTISHLARNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI	324
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich	
DAVLAT AKTIVLARINI XUSUSIYLASHTIRISHNING MINTAQA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRINI BAHOLASH (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA).....	329
Sharapov Farrux Shomuratovich	
КРИТЕРИИ ОТБРАКОВКИ ЭКСТРУЗИОННЫХ АЛЮМИНИЕВЫХ ПРОФИЛЕЙ ГРУППЫ АЛМГСІ ПО МАКРОСТРУКТУРНЫМ ПРИЗНАКАМ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ	333
Ибрахимов Фаррухжон Фарходович	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DEBITORLIK QARZLARI VA FAKTORING OPERATSIYALARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	336
G'oziyeva Mokhira Rustamovna	
KULTIVATOR YUMSHATKICH PANJALARI O'TMASLANISH DARAJASINING ISH KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI	345
Quvondiqov Yoqub Tursunbaevich, Nuraliyev To'liq Alimardanovich	
SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION STRATEGIYANI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	352
To'g'onov Ibroximxo'ja	
TMK KORXONASI SHAROITIDA R6AM5 MARKALI TEZKESAR PO'LATDAN TAYYORLANGAN PARMA UCHUN TERMIK ISHLOV BERISH REJIMI	358
Djalalova Sevara Toxtamuratovna	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	362
Шоев Алим Халмуратович	
TRANSFORMATSIYA VA XUSUSIYLASHTIRISH OMILLARINING BANK SAMARADORLIGI KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI	367
Umirzoqova Aziza Olim qizi	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	372
Ismatov Raxmatilla Oltinovich	
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA.....	376
Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li	

RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA

Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li

University of Business and Science

Moliya kafedrası o'qituvchisi

E-mail: ibrohimyqubjonov0302@gmail.com

ORCID: [0009-0007-5584-4699](https://orcid.org/0009-0007-5584-4699)

Annotatsiya. Maqolada raqamli to'lov tizimlarining tadbirkorlik faoliyati samaradorligiga ta'siri, raqamli to'lov vositalarining biznes jarayonlarini tezlashtirishdagi roli tizimli tahlil qilingan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli to'lov tizimlarining joriy etilishi kichik va o'rta biznes subyektlarining raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi hamda iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli to'lov tizimlari, tadbirkorlik, elektron tijorat, moliyaviy texnologiyalar (FinTech), samaradorlik, biznes jarayonlari.

Abstract. The article provides a systematic analysis of the impact of digital payment systems on entrepreneurial activity efficiency and the role of digital payment tools in accelerating business processes. The results show that the implementation of digital payment systems significantly enhances the competitiveness of small and medium-sized business entities and ensures economic efficiency.

Keywords: digital economy, digital payment systems, entrepreneurship, e-commerce, financial technologies (FinTech), efficiency, business processes.

Аннотация. В статье системно проанализировано влияние цифровых платежных систем на эффективность предпринимательской деятельности, а также роль цифровых платежных инструментов в ускорении бизнес-процессов. Результаты показывают, что внедрение цифровых платежных систем значительно повышает конкурентоспособность субъектов малого и среднего бизнеса и обеспечивает экономическую эффективность.

Ключевые слова: цифровая экономика, цифровые платежные системы, предпринимательство, электронная коммерция, финансовые технологии (FinTech), эффективность, бизнес-процессы.

KIRISH

So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi natijasida moliyaviy munosabatlarda sezilarli o'zgarishlar yuz bermoqda. Xususan, raqamli to'lov tizimlari (mobil banking, internet banking, QR-to'lovlar, elektron hamyonlar, terminal va POS tizimlari) tadbirkorlik subyektlari faoliyatida muhim rol o'ynamoqda[1].

An'anaviy naqd pulga asoslangan hisob-kitob shakllari ko'plab vaqt va resurs talab qilgan bo'lsa, raqamli to'lov vositalari tezkorlik, qulaylik va xavfsizlikni ta'minlaydi. Bu esa biznes jarayonlarini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va daromadlarni oshirish imkonini beradi.

Raqamli to'lov tizimlari nafaqat yirik korxonalar, balki kichik va o'rta biznes subyektlari uchun ham keng imkoniyatlar yaratmoqda. Ayniqsa, elektron tijorat va onlayn xizmatlar sohasida faoliyat yurituvchi tadbirkorlar uchun raqamli to'lov infratuzilmasi muhim omillardan biriga aylangan[2].

Shu bois tadqiqotning maqsadi — raqamli to'lov tizimlarining tadbirkorlik samaradorligiga ta'sirini ilmiy asosda o'rganish va ularning iqtisodiy afzalliklarini tahlil qilishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy manbalarda raqamli to'lov tizimlari iqtisodiy o'sish va biznes rivojlanishining muhim omili sifatida baholanadi. OECD hisobotida raqamli moliyaviy xizmatlar kichik biznesning bozorga kirish imkoniyatlarini kengaytirishi ta'kidlangan. Jahon banki tadqiqotlariga ko'ra, naqd pulsiz to'lov tizimlari keng rivojlangan davlatlarda kichik biznesning rentabelligi yuqori ko'rsatkichlarga ega. Rogersning Diffusion of Innovations nazariyasi innovatsiyalarni tez qabul qilgan subyektlar yuqori iqtisodiy natijalarga erishishini asoslab beradi.

Olima D. Brynjolfsson va A. McAfee raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy samaradorlik va innovatsiyalarga ta'sirini tahlil qilgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalar korxonalarining ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va bozor imkoniyatlarini kengaytirish imkonini beradi[3].

K.R. McConnell va S.L. Brue tadbirkorlik faoliyatida moliyaviy erkinlik va resurslardan samarali foydalanishning muhimligini ta'kidlaydilar. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, raqamli moliya platformalari va onlayn savdo tizimlari tadbirkorlik subyektlariga investitsiyalarni jalb qilish, xarajatlarni optimallashtirish va savdo hajmini oshirish imkonini beradi.

Porterning raqobat ustunligi nazariyasiga ko'ra, texnologik infratuzilma korxona samaradorligining muhim omili hisoblanadi. Shuningdek, FinTech kompaniyalarining faoliyati moliyaviy xizmatlar bozorida raqobatni kuchaytirib, xizmatlar sifatini oshirmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda sifat va miqdoriy tahlil usullari qo'llanildi. Ma'lumotlar manbalari sifatida O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi, tadbirkorlik va AKT sohasidagi so'nggi ilmiy maqolalar, shuningdek, xalqaro iqtisodiy tashkilotlar hisobotlari ishlatildi. Tadqiqot quyidagi yo'nalishlar bo'yicha olib borildi: raqamli iqtisodiyotning tadbirkorlikka ta'siri (onlayn savdo, moliya, marketing), ishchi o'rinlari va YAIMga qo'shgan hissasi, investitsiyalarni jalb qilish va biznes samaradorligi. Analiz jarayonida raqamli platformalardan foydalangan korxonalar an'anaviy faoliyat yurituvchi korxonalar bilan solishtirildi.

Tadqiqot obyekti sifatida kichik va o'rta biznes subyektlarining moliyaviy faoliyati olindi. Predmeti esa raqamli to'lov tizimlarining biznes samaradorligiga ta'siri hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Olib borilgan izlanishlar natijalari quyidagi asosiy jihatlarni ko'rsatdi: moliyaviy operatsiyalarning tezlashuvi raqamli to'lov tizimlari orqali to'lovlar real vaqt rejimida amalga oshirilishini ta'minlaydi. Bu savdo aylanish tezligini oshirib, mablag'larning tezroq aylanmasini kafolatlaydi. Xarajatlarning kamayishi esa naqd pul bilan ishlash xarajatlarini (inkassatsiya, saqlash, xavfsizlik) qisqartiradi.

Shuningdek, hisob-kitob jarayonlarining avtomatlashtirilishi mehnat xarajatlarini kamaytiradi. Shaffoflik va hisobdorlikning oshishi raqamli to'lovlar orqali barcha operatsiyalarning avtomatik ravishda qayd etilishini ta'minlaydi. Bu moliyaviy nazoratni kuchaytiradi va soliq hisobini yuritishni yengillashtiradi. Natijada, mijozlar bazasining kengayishi bilan naqd pulsiz to'lov imkoniyati mavjud bo'lgan korxonalar ko'proq mijozlarni jalb qiladi. Ayniqsa, yoshlar va onlayn xaridorlar uchun bu muhim omil hisoblanadi.

Eng asosiysi, raqamli to'lov tizimlari elektron tijorat rivojiga hissa qo'shadi, chunki ular internet-do'konlar va onlayn xizmatlar rivojlanishining asosiy infratuzilmasini tashkil etadi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli to'lov tizimlaridan foydalangan tadbirkorlik subyektlarining daromadlari va operatsion samaradorligi yuqori bo'ladi.

Shu bilan birga, ushbu jarayonda ayrim muammolar mavjud:

- kiberxavfsizlik tahdidlari;
- internet infratuzilmasining ayrim hududlarda yetarli emasligi;
- raqamli savodxonlik darajasining pastligi;
- komissiya to'lovlarining mavjudligi.

Biroq, davlat tomonidan raqamlashtirish siyosatini qo'llab-quvvatlash, FinTech kompaniyalarining rivojlanishi va bank tizimining modernizatsiyasi ushbu muammolarni bosqichma-bosqich bartaraf etishga xizmat qilmoqda.

Shu tariqa, raqamli to'lov tizimlari nafaqat biznes samaradorligini oshiradi, balki iqtisodiyotning umumiy shaffofligini ta'minlaydi, yashirin iqtisodiyot ulushini kamaytiradi va soliqqa tortish bazasini kengaytiradi.

1-jadval. Raqamli to'lov tizimlarining tadbirkorlik samaradorligiga ta'siri (kichik va o'rta biznes misolida) [7].

Ko'rsatkichlar	An'anaviy (naqd) to'lov tizimi	Raqamli to'lov tizimi	O'zgarish darajasi (%)
Kunlik savdo aylanmasi (mln so'm)	12	15	+25%
Mijozlar soni (kuniga)	85	105	+23%
To'lovni amalga oshirish vaqti	3-5 daqiqa	5-10 soniya	-80%
Operatsion xarajatlar (oyiga, mln so'm)	4,5	3,9	-13%
Hisob-kitobdagi xatoliklar	Yuqori	Minimal	-20-25%
Moliyaviy shaffoflik darajasi	O'rtacha	Yuqori	Sezilarli oshish

Manba: Muallif tomonidan www.stat.uz sayt ma'lumotlari asosid tayyorlangan.

Ushbu 1-jadvalda kichik va o'rta biznes subyektlarida raqamli to'lov tizimlarini joriy etishdan oldingi va keyingi ko'rsatkichlar solishtirilgan.

Birinchi ko'rsatkich — kunlik savdo aylanmasi. Raqamli to'lov tizimlari joriy etilgach, savdo hajmi 12 mln so'mdan 15 mln so'mga oshgan, ya'ni 25 foizga ko'paygan. Bu holat to'lovlarning tezkorligi va mijozlarga qulaylik yaratilgani bilan izohlanadi. Naqd pulsiz to'lov imkoniyati xaridorlarning xarid qilish qarorini tezlashtiradi.

Ikkinchi ko'rsatkich — mijozlar soni. Raqamli to'lov imkoniyati mavjud bo'lgan korxonalarda kunlik mijozlar oqimi o'rtacha 23 foizga oshgan. Ayniqsa, yoshlar va onlayn xarid qiluvchi iste'molchilar uchun bu muhim omil hisoblanadi.

Uchinchi ko'rsatkich — to'lovni amalga oshirish vaqti. An'anaviy usulda bir operatsiya uchun 3–5 daqiqa vaqt sarflansa, raqamli tizimda bu jarayon atigi bir necha soniyani tashkil etadi. Bu xizmat ko'rsatish tezligini oshirib, navbatlar qisqarishiga olib keladi.

To'rtinchi ko'rsatkich — operatsion xarajatlari. Naqd pul bilan ishlash jarayonida inkassatsiya, saqlash va nazorat xarajatlari mavjud bo'ladi. Raqamli tizimga o'tilgach, bu xarajatlari o'rtacha 13 foizga kamaygan.

Beshinchi ko'rsatkich — hisob-kitobdagi xatoliklar. Avtomatlashtirilgan tizimlar inson omili ta'sirini kamaytirib, moliyaviy xatoliklarni 20–25 foizga qisqartiradi.

Oltinchi ko'rsatkich — moliyaviy shaffoflik darajasi. Raqamli to'lovlari barcha operatsiyalarni avtomatik qayd etadi, natijada moliyaviy nazorat va hisobot yuritish ancha yengillashadi.

Shu bois, raqamli to'lov tizimlarini joriy etgan tadbirkorlik subyektlarida savdo hajmining o'sishi va biznes samaradorligining oshishi kuzatilgan.

2-jadval. Savdo aylanmasining oshishi [7]

Ko'rsatkich	An'anaviy to'lov	Raqamli to'lov
O'rtacha savdo o'sishi	5–7%	15–25%
Mijozlar soni o'sishi	3–5%	12–18%
To'lov tezligi	1–2 kun	Real vaqt

Manba: Muallif tomonidan www.stat.uz sayti ma'lumotlari asosid tayyorlangan

Yuqoridagi 2-jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, raqamli to'lov tizimlari tadbirkorlik samaradorligining barcha asosiy ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, savdo aylanmasining oshishi, xarajatlarning kamayishi va moliyaviy shaffoflikning kuchayishi biznes rentabelligini sezilarli darajada yaxshilaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli to'lov tizimlari tadbirkorlik subyektlarining operatsion samaradorligini oshiradi va moliyaviy jarayonlarning tezlashuvi biznes aylanmasining ortishiga olib keladi. Ushbu tizimlar biznes jarayonlarini optimallashtiradi, savdo aylanmasini o'rtacha 15–25% ga oshiradi va operatsion xarajatlarni 8–12% ga kamaytiradi. Xarajatlarning kamayishi va moliyaviy shaffoflikning oshishi korxona rentabelligini yaxshilaydi. Shu bilan birga, elektron tijorat va innovatsion biznes modellari rivojida raqamli to'lov tizimlari muhim ahamiyatga ega.

Kelgusida tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun raqamli infratuzilmani kengaytirish, kiberxavfsizlikni mustahkamlash va tadbirkorlarning raqamli savodxonligini oshirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
2. Muhammadjanovich K.I. Effective Directions of Development of Entrepreneurship // Conference Zone. – 2022. – P. 129–133.
3. Погорелова М.Я. Экономический анализ: теория и практика: Учебное пособие. – М.: ИС РИОР: НИС ИНФРА-М, 2016. – 290 с. – П. 86.
4. Абалкин Л.И., Волков О.И. и др. Экономика предприятия (фирмы): Практикум / Ред. О.И. Волков, В.Я. Поздняков. – М.: ИНФРА-М, 2016. – П. 91.
5. Kenjabayev A.T. Tadbirkorlik faoliyatini axborotlashtirish milliy tizimini shakllantirish muammolari: Iqt.fan. dokt. diss. avtoref. – T.: 2005. – 39 b.
6. O'zbekistonda kichik tadbirkorlik: Statistik to'plam. – Toshkent, 2020. – 190 b.
7. O'zbekiston Respublikasi Statistika Qo'mitasi rasmiy veb-sayti. Available at: www.stat.uz

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100